

Kazimierz Majdański

"Familiaris consortio" owocem Synodu o Rodzinie : historia zwołania i prac synodalnych

---

Studia nad Rodziną 10/1-2 (18-19), 57-64

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

abp Kazimierz MAJDANSKI

***FAMILIARIS CONSORTIO* OWOCEM SYNODU O RODZINIE –
HISTORIA ZWOŁANIA I PRAC SYNODALNYCH**

Proszę mi pozwolić najpierw na słowa dziękczynnej radości z tego, że wchodzimy w 32. rok akademicki naszego Instytutu. Trzeba bym powiedział może przede wszystkim właśnie ja, nazywany „założycielem” Instytutu, że to jest, jak to określił w czasie swojej posługi Najwyższego Pasterza Kościoła Papież Jan Paweł II, Boże dzieło. Należy się za nie głęboka wdzięczność nas wszystkich: wdzięczność wobec Boga Najwyższego, Rodziny Świętej i Jej Opiekuna oraz Opiekuna całego Kościoła Bożego, św. Józefa, Wybawcy tych, którzy wołali do Niego o wolność w obozowej otchłani niewoli. Jest z nami niewątpliwie także grono Błogosławionych obozowych Męczenników.

Wszystkich nas ogarnia radość 28. rocznicy powołania Biskupa polskiego z Krakowa na Biskupa Kościoła Powszechnego w Rzymie. Natychmiast po swoim zgonie został ogłoszony świętym (*Santo subito!*) i coraz częściej mówi się o Nim „Wielki”. Czekamy z ufnością na potwierdzenie obu tych tytułów przez Kościół.

Pozwolił Pan Bóg wzrastać dziełu Instytutu pod opieką błogosławiącego nam Sługi Bożego Jana Pawła II.

Do moderowania pracami Synodu Biskupów, o którym pragniemy dziś mówić, wyznaczył On obecnego Papieża, który tak pisał o Synodzie w liście pasterskim jako arcybiskup monachijski, wtedy Kardynał Józef Ratzinger: „Właściwy powód, dla którego piszę, wiąże się z potrzebą przekazania autentycznej informacji o Synodzie Biskupów, doniesienia prasowe bowiem dały o Synodzie zupełnie fałszywy obraz. Dało to okazję do krytyki i zniechęcenia, w większym nieomal jeszcze stopniu wśród duszpasterzy, niż wśród świeckich”.

Autor analizuje przy tym w sposób charakterystyczny przyczyny tego stanu rzeczy: „Widocznie prasa niemiecka od początku nastawiła się na schemat: Synod za albo przeciw «*Humanae vitae*»; całość więc chciano by oceniać jedynie według tego, czy w końcu encyklika zostanie potwierdzona, czy odrzucona. Tylko w ten sposób można np. zrozumieć, że w jednym ze znanych dzienników wiadomość o mojej wstępnej «*Relatio*» ukazała się pod tytułem: «*Ratzinger umacnia zakaz pigułki*» [...]. Z tak zawężoną perspek-

tywą nie można było zrozumieć niczego z działania Synodu. Zgodnie z tym schematem Synod został przedstawiony jako walka przeciwników i zwolenników kontroli urodzeń, którzy z kolei zostali utożsamieni z przeciwnikami i zwolennikami encykliki¹.

Wracamy do Synodu odbytego w roku 1980. Nie bez poważnych racji dwukrotnie już organizował nasz Instytut sympozjum poświęcone adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio*. Było to w dniach 13.02.1982 roku oraz 12.05.2001 roku. Bogata treść programu obecnego sympozjum, sprzymierzzonego z inauguracją 32. roku akademickiego naszego Instytutu, uzasadnia celowość podjęcia tego tematu na nowo, ponieważ jest on też na nowo aktualny i to, jak się okaże, w miarę realizowania programu obecnej sesji, aktualny w sposób niezwykły.

Proszono mnie o wypowiedź na temat: „*Familiaris consortio* owocem Synodu o Rodzinie – historia zwołania i prac synodalnych”. Jestem zobowiązany najpierw zacytować własną bibliografię pozycji związanych z tym tematem.

Na temat bowiem Synodu Biskupów 1980 roku i adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* pisałem wielokrotnie. Ponieważ zaś nie jest obecnie możliwe omówienie wszystkich aspektów zadanego mi tematu, chciałbym odwołać się do niektórych wcześniejszych publikacji.

Natomiast pod koniec obecnej wypowiedzi zamieszczony zostanie wymieniony spis bibliograficzny.

Obecnie zaś proszę mi pozwolić sięgnąć pamięcią do przeżyć z okresu Synodu 1980, zgodnie z układem tematu, jaki mi został zadany.

I. Historia zwołania Synodu

1. Synod o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym był zwoływany przez trzech kolejnych Papieży. Ogłosił go najpierw Papież Paweł VI, ale powołał go Pan Bóg do Siebie przed realizowaniem Synodu. Nie zdążył go zrealizować, choć zdążył ogłosić, Papież Jan Paweł I, którego pontyfikat był niezwykle krótki. Zwołał Synod i zrealizował go dopiero trzeci z kolei Papież, powołany z Polski na Stolicę Piotrową, Sługa Boży Jan Paweł II.

„[...] fakt zwoływania Synodu przez tych trzech Papieży zawierał w sobie wymowną symbolikę: symbolikę doniosłości, a nawet odwagi podejmowanej decyzji. – Tematyka Synodu została w powszechnej opinii uznana za wyjątkowo ważną i za wyjątkowo trudną”².

¹ Rückblick auf die Bischofssynode, w: „Klerusblatt” z 15 II 1981, 1.

² Bp K. Majdański, Wprowadzenie do Sympozjum nt. adhortacji apostolskiej Papieża Jana Pawła II *Familiaris consortio*, AK 1984, R. 76, T. 102, z. 449, s. 20.

2. Na początku mojego posługiwania pasterskiego w Szczecinie, podczas audiencji udzielonej mi w dniu 17 maja 1979 roku, Ojciec Święty oświadczył, że ma zamiar powołać mnie na przewodniczącego Watykańskiego Komitetu Rodziny, bym mógł współpracować w zorganizowaniu Synodu o rodzinie. Propozycja papieska była niezwykła. Chodziło bowiem o podjęcie systematycznych zajęć w Watykanie przez biskupa rezydencjalnego w dalekim Szczecinie, odpowiedzialnego jednocześnie za prowadzenie powstałego niedawno Instytutu Studiów nad Rodziną w Warszawie-Łomiankach. Z mojej strony nie było jednak wahań, ale jak się dowiedziałem po kilku miesiącach milczenia, przedstawiona została Ojcu Świętemu trudność: „Tęgo stanowiska nie powinien zajmować Polak”. Jednakże w ciągu kilku miesięcy nie przedstawiono innego kandydata, choć Papież tego oczekiwał. Wreszcie więc 15 grudnia 1979 r. wezwał mnie Ojciec Święty ponownie i powiedział: „Wracamy do pierwotnego zamiaru, bo Synod zbliża się już wielkimi krokami”.

Tak się też stało.

3. Należy wspomnieć o dwóch zespołach, które wspierały przygotowanie i prace Synodu. Był to wspomniany wyżej Papieski Komitet Rodziny, personalnie bardzo szczupły. Uprosiłem więc Prefekta Kongregacji, do której Komitet Rodziny należał, Kardynała Opilio Rossi, o przydzielenie nam do pracy jednego ze swoich współpracowników. Chodziło o Ks. prałata Józefa Michalika, dziś Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski.

Drugim zespołem bardzo wspomagającym prace Synodu byli pracownicy Instytutu Studiów nad Rodziną. Byli to: dr n. med. Monika Wójcik, ks. prof. Jerzy Bajda, o. dr Józef Majkowski SJ, ks. prof. Bronisław Mierzwinski i o. dr Leon Mońko SJ, krajowy duszpasterz rodzin w Polsce, który w czasie Synodu zmarł w Rzymie i tam został pochowany.

4. W przygotowaniach do Synodu zaproponowałem powołanie audytorów świeckich z różnych kontynentów świata, głównie małżonków. Propozycja została chętnie zaaprobowana i podjęta przez Ojca Świętego. Zaproszenie ich do udziału w Synodzie Biskupów, było wydarzeniem bez precedensu, witanym początkowo ze zdziwieniem, ale okazało się bardzo znaczące dla przebiegu prac synodalnych.

Inną istotną inicjatywą było przygotowanie Światowego Dnia Rodzin, mającego się odbyć w czasie trwania Synodu.

Przed Synodem przewodniczący Komitetu Rodziny i jego współpracownicy podjęli także szereg innych zadań, m.in. analizę stanu duszpasterstwa rodzin w poszczególnych krajach, gromadzenie literatury światowej dotyczącej rodziny, sporządzenie ewidencji organizacji działających na rzecz rodziny, ko-

ordynację prac tych organizacji na rzecz Synodu oraz przygotowanie publikacji zawierającej teksty Ojca Świętego, odnoszące się do małżeństwa i rodziny.

W okresie poprzedzającym Synod przygotowana została także Wystawa synodalna, o której jeszcze wspomnimy.

5. Papież Jan Paweł II ogłosił List, wzywający cały Kościół do modlitwy za Synod: „trzeba, by się zaangażował w jego prace cały Kościół. Trzeba, by cały Kościół był niejako na Synodzie obecny: zwłaszcza modlitwą i ofiarą”, a zarazem wyjaśniający, co to ma być za wydarzenie: „Trzeba, by Synod «ukazał, co to znaczy iść za Chrystusem w życiu małżeńskim i rodzinnym». Tak. Trzeba, by rodziny naszych czasów powstały. Trzeba, by szły za Chrystusem!” (List z 15.08.1980 roku).

Zaprosił też Papież rodziny całego świata na Światowy Dzień Rodzin 12.10.1980 roku.

W sierpniu tamtego roku zapytałem Ojca Świętego (miałem taki obojętny): „Ojciec Święty, niepokoimy się, bo wiadomość o Dniu Rodzin powinna być już do rodzin dotrzeć, a jeszcze się nie ukazała”. Ojciec Święty odpowiedział: „Już się ukazała, ale dołączyłem jeszcze własną modlitwę”.

To jest Jego modlitwa za rodziny, zaczynająca się od słów: „Boże, od którego pochodzi wszelkie ojcostwo w niebie i na ziemi...”, znana w naszym środowisku. Znajmy ją i módlmy się razem ze Sługą Bożym, „aby każda ludzka rodzina na ziemi [...] stawała się prawdziwym przybytkiem życia i miłości dla coraz to nowych pokoleń”.

II. Historia prac synodalnych

1. Synod odbywał się w Rzymie od 26 września do 25 października 1980 roku.

W obradach brał zawsze udział Ojciec Święty, przysłuchując się pilnie głosom Ojców synodalnych, a także głosom audytorów.

Główną osobą Synodu był, poza Ojcem Świętym, arcybiskup monachijski, Kardynał Józef Ratzinger – relator tegoż Synodu, wspomagany przez dwóch innych kardynałów.

Czas relacji Ojców synodalnych był ściśle ograniczony.

2. Audytorzy zabierali głos niekiedy w czasie posiedzeń plenarnych, systematycznie zaś w czasie posiedzeń popołudniowych, prowadzonych przez biskupa – założyciela Instytutu w Łomiankach (43 audytorów reprezentowało 20 krajów, było wśród nich 16 par małżeńskich, cztery małżeństwa były reprezentowane przez jednego z małżonków; było także dwóch księży, jeden brat zakonny i cztery siostry zakonne).

Wśród audytorów była także zakonnica, która w sposób wybitny zajmowała się poradnictwem rodzinnym. Była to bł. Matka Teresa z Kalkuty.

Audytorami Synodu zajął się na moją prośbę ks. prof. Bronisław Mierziński, jednakże moje z nimi kontakty były zaplanowane i systematyczne.

Po zakończeniu Synodu okazało się, że powołanie audytorów miało wyraźnie dobroczynny wpływ na przebieg obrad synodalnych.

Właśnie świeccy audytorzy – małżonkowie dawali na Synodzie świadectwo, że wierność Bożemu zamysłowi o małżeństwie i rodzinie jest nie tylko możliwa, ale że jest jedyną drogą do szczęścia w życiu rodzinnym.

Tak więc ukazywali na własnym przykładzie to, o czym uczył Papież Paweł VI w encyklice *Humanae vitae*: „Wybitną formą miłości dla dusz jest nie pomniejszać w niczym zbawczej nauki Chrystusa” (n. 29).

To ważne i dla naszego Instytutu, powołanego, by służyć prawdzie o rodzinie.

3. Założyciel Instytutu Studiów nad Rodziną został zobowiązany do przedstawienia w czasie I sesji plenarnej Wystawy, umieszczonej w bezpośrednim sąsiedztwie Auli synodalnej. Jej scenariusz przygotowałem razem z pracownikami naukowymi Instytutu. Wystawa obrazowała naukę II Soboru Watykańskiego o małżeństwie i rodzinie, a także przedstawiała bogatą współczesną bibliografię w tym zakresie. Oprawę artystyczną przygotowali państwo Benedykt i Hanna Tofilowie z Warszawy.

W pierwszym przemówieniu synodalnym zaprezentowałem Wystawę i zaprosiłem do jej zwiedzenia Ojca Świętego i Ojców synodalnych. Zaproszenie zostało przyjęte, a Wystawa cieszyła się dużym uznaniem i popularnością.

4. Szczególnym przeżyciem był także Światowy Dzień Rodzin, który się odbył, jak już wspomnieliśmy, 12.10.1980 roku. Część pierwszą stanowiła Msza św. pod przewodnictwem Ojca Świętego na Placu św. Piotra; miała ona bogatą oprawę liturgiczną. Wtedy też małżonkowie odnowili swoje przyrzeczenia małżeńskie. Część druga zaś, także w obecności Ojca Świętego, odbyła się w Auli synodalnej. Rodziny z różnych krajów składały świadectwa o swoich różnorodnych doświadczeniach, zwłaszcza zaś o przezwyciężaniu typowych dla współczesnego świata trudności. Spotkaniu towarzyszyły występy artystyczne. Świadectwa rodzin wywarły wielkie wrażenie na Ojcach Synodalnych.

5. Do dalszych szczegółów odnoszących się do przebiegu Synodu ośmielam się odesłać wszystkich Czcigodnych Słuchaczy do piętnastu pozycji bibliograficznych, przekazanych zgodnie z zapowiedzią pod koniec obecnej wypowiedzi.

Zakończenie Synodu stało się początkiem przygotowania realizacji jego postulatów. Założyciel Instytutu w Łomiankach został zaproszony przez Ojca Świętego do współpracy przy tworzeniu nowego dykasterium watykańskiego – Papieskiej Rady Rodziny. (Warto wspomnieć, że odrębną Kongregację ds. rodziny pragnął założyć już św. Pius X, jednakże nie zdołał tego uczynić, a jego odważny projekt długo czekał na urzeczywistnienie).

III. Owoce Synodu o Rodzinie

Owoce Synodu Biskupów roku 1980 są potrójne. Były nimi:

- wspomniana Papieska Rada Rodziny,
- Instytut Studiów nad Małżeństwem i Rodziną przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie (mający obecnie swoje filie w wielu krajach),
- i wreszcie będąca tematem dzisiejszej refleksji adhortacja apostolska *Familiaris consortio*.

Ojciec Święty przywiązywał wielką wagę do faktu erygowania wyżej wymienionych dwóch nowych instytucji. Miał zamiar osobiście ogłosić te decyzje podczas audiencji generalnej w dniu 13 maja 1981 roku. Przeszkodził straszliwy zamach. Usłyszałem wtedy komentarz: „To za rodziny”. Rozważcie, Drodzy Przyjaciele, czy to nie tak właśnie, choć do dziś zamach nie został wyjaśniony.

Może nie należy się dziwić, że służba rodzinie i obrona życia kosztuje, czasem немало. Ale nie trzeba się lękać. Zwycięstwo jest po stronie Boga Życia.

Tak też było i 13 maja – ocalała Pani Fatimska.

Zamach odsunął czasowo także ogłoszenie adhortacji posynodalnej. Ukazała się więc dopiero w święto Chrystusa Króla, 22 listopada 1981 roku.

To wspomniała data!

ANEKS:

Abp K. Majdański

Fragment bibliografii – pod kątem Synodu 1980 i komentarza do adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* – ważniejsze pozycje:

1. „Ce pèlerinage constitue une merveilleuse continuation du Synode” – Saint-Paul-Hors-les-Murs, le 9 novembre 1980, „Tâches familiales” nr 153, Paris, Decembre 1980, s. 14-18.

2. „Le famiglie al Sinodo”. Interventi, relazioni, testimonianze alla V Assemblea Generale del Sinodo dei Vescovi (26 settembre – 25 ottobre 1980) a cura del Pontificio Comitato per la Famiglia, Libreria Editrice Vaticana, Casa Editrice Marietti 1981.

3. Świadcstwa Synodalne, AK 1981, R. 73, T. 96, z. 434, s. 335.
4. [Przemówienie prezentujące wystawę synodalną], 1981, R. 73, T. 97, z. 435, s. 66-67.
5. Synod Biskupów 1980, AK 1981, R. 73, T. 97, z. 435, s. 68-79.
6. Zadania rodziny chrześcijańskiej: tworzenie wspólnoty osób i służba życiu. Refleksje nad pierwszymi dwoma rozdziałami III części adhortacji apostołskiej Jana Pawła II *Familiaris consortio*, AK 1984, R. 76, T. 102, z. 449, s. 5-20. (La formation d'une communauté de personnes et le service de la vie. Réflexion sur les deux premiers chapitres de la troisième partie de l'Exhortation Apostolique de Jean Paul II « Familiaris Consortio », „Tâches familiales” Septembre-octobre 1984, N° 171. s. 5-21.)
7. Wprowadzenie do Sympozjum nt. adhortacji apostołskiej Papieża Jana Pawła II *Familiaris consortio*, AK 1984, R. 76, T. 102, z. 449, s. 20-23. (Opublikowane także w: Wychowanie do miłości, red. bp K. Majdański, Warszawa 1987, s. 117-118.)
8. Od Synodu Biskupów 1980 do Światowego Spotkania Rodzin w roku 1994, w: Dwadzieścia lat nauk o rodzinie – Twenty Years of Family Sciences, Warszawa 1995, s. 102-109. (Tekst w jęz. ang.: From the Synod of Bishops in 1980 to the World Meeting of Families in 1994, w: Dwadzieścia lat nauk o rodzinie – Twenty Years of Family Sciences, Warszawa 1995, s. 294-301.)
9. Kościół w służbie rodziny, AK 1995, T. 124, R. 87, z. 516, s. 166-179.
10. Posługa w Watykanie 1980-1993, Łomianki 1997, broszura, 37s.
11. Il servizio in Vaticano 1980-1981/1981-1993, Łomianki 1997, broszura, 36 ss.
12. Ocalić Prawdę o rodzinie. Srebrny Jubileusz Instytutu Studiów UKSW w Łomiankach, Łomianki 2000, s. 124-140.
13. Verso il Pontificio Consiglio per la Famiglia, L'OR 27.06.2001.
14. Geneza i tło historyczne adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio*, SnR 2002, nr 1(10), s. 5-10. (Opublikowane także w: Przyszłość idzie przez rodzinę. Geneza i tło historyczne adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio*, „Nasz Dziennik” 23.11.2001, s. 10-11.)
15. Ku Papieskiej Radzie Rodziny, „Nasz Dziennik”, 3.12.2001, s. 12.

Archbishop Kazimierz Majdański: “Familiaris consortio” – the fruit of the Synod on the family – the history of its convention and synodal work

The Synod concerning duties of the Christian family in the contemporary world was held in Rome in the days of September 26 to October 25, 1980. The preparation and proceedings of the Synod were aided by two teams: The Pontifical Family Committee and the employees of the Institute for Studies on the Family. Apart

from synodal debates which were regularly attended by John Paul II, key initiatives included the appointment of secular auditors from various continents, mostly married people, the preparation of the World Family Day which took place on October 12, 1980 and the preparation of the synodal exhibition.

The fruits of the Synod of Bishops are threefold. These are: the Pontifical Council for the Family, The Institute of Studies on Marriage and the Family at the Lateran University in Rome (with branches in many countries at the present moment) and the apostolic exhortation "Familiaris consortio".